שהוא מעמיד דבריו הוא בלבד מותר וכולן אסורים: **אלא סיפא.** כלומר מציעתא מי דאמר לזה ולזה כלומר שבתחילה אמר לכולכם ועכשיו אומר לזה ולזה וכי קתני בברייתא לזה ולזה אדבריו אחרונים קאי ר' עקיבא היא בתמיה הא במשנה אפי' רבנן מודו. וליכא למימר דכי היכי דלרבה תרי בני קמאי במשנה לרבא נמי תרי בני קמאי במעמיד אלא דרישא כשאומר בתחלה ולבסוף כולכם ומציעתא כשאמר בתחלה ולבסוף לזה ולזה דליכא למימר הכי דבשלמא לרבה תרוייהו צריכי לאשמועינן דבין מכלל לפרט או מפרט לכלל שני הוי אלא לרבא דלית ליה אוקמתא אלא במעמיד תרתי במעמיד למה לי אלא ודאי רישא במעמיד ומציעתא במשנה וכיון שכן קשיא מציעתא דהיכי קאמר דר"ע היא ולא רבנן דקתני כילד אמר ר"ע הא במשנה אפילו רבנן מודו. והוא הדין דהוה ליה לאקשויי מסיפא דקתני האחרון מותר וכולן אסורין והיכי משכחת לה לר"ע הא אמרת דאפי' מעמיד שרי אלא דכיון דמציעתא קשיא ליה לא נטר ליה עד סיפא. ונראה בעיני דהייט טעמא דכי אמרי' בשלמא לרבה קרינא למציעתא רישא וכי אמרינן אלא לדידך קרינן למציעתא סיפא משום דלרבה מציעתא ורישא כחד גווונא דהייט במשנה ומשום הכי קרינן להו לתרוייהו רישא לדידיה ליכא אלא תרי בני בברייתא דהייט תרי גווני קמאי במשנה וסיפא במעמיד אבל לרבא אלא אפסר לאוקמיה מציעתא דומיא דרישא במעמיד דאם כן תקשי לן תרתי במעמיד למה לי קרינן למציעתא סיפא: **אמר** [ג]**לך רבא ולרבה מי ניחא סיפא כמאי מוקים לה דאמר לכולכם.** כלומר במעמיד וכדפרישית. אי הכי הי דין הוא לחשון והי דין הוא אחרון כלומר הכי שייך למימר לחשון ואחרון ואמאי קרי ליה במציעתא לחשון וכסיפא אחרון הוה ליה למימר בתרוייהו הותר אחד מהם: **אלא רישא דאמר לכולכם.** כלומר בין לדידי בין לרבה רישא דאמר לכולכם: **וסיפא.** כלומר מציעתא ובתריתא בשתלאן זה בזה וכו' אלא לדידי רישא במעמיד ולרבה במשנה: **איכיביה רב אדא לרבא וכו'.** כלומר וקשיא לרבא דאמר במעמיד פליגי ומוקי ב"ש כרבי מאיר ומדאיתהו כר"מ משמע דר"מ נמי ס"ל כותייהו דאביו מותר וכולן אסורין וכאן התיר ר"מ כל הבנלים וכל שכן דקשיא לרבה דאמר דבמעמיד ד"ה כולהון אסורין ואביו מותר דא"כ ר"מ שהתיר כל הבנלים דאמר כמאן אלא דמשום דהך מתני' תני ר"מ בהדיא ורבא הוא דאדכריה לר' מאיר אקשי ליה לרבא. ובדין הוא דה"מ לשנויי דנהי דב"ש סברי לה כרבי מאיר [אבל רבי מאיר] לא ס"ל כותייהו אלא כב"ה ואפילו במעמיד שרי דנהי דאמר רבי מאיר תפוס לשון רחשון ה"מ כשסותר זה את זה כעולה ושלמים אבל בשאינו סותר בחומר חוץ מן אבא ס"ל דבגמר דבריו אדם נתפס אלא דלפוס טעמיה דמקשה דמוקי רבי מאיר כב"ש מתרץ לה דלאו במעמיד היא אלא במשנה לרבה רבי מאיר אליבא דרבי עקיבא דהא רבה לא ס"ל דב"ש כר"מ הלכך מצינן לאוקמי לרבי מאיר אליבא דרבי עקיבא ולרבא דאמר דבמהפך דבריו בדברי הכל מותר קאי רבי מאיר כדברי הכל: **יש נדר שמקצתו מותר ומקצתו אסור.** נראה לי דבמקצתו מותר בלא שאלה קאמר כיון שיש טעות בעיקר הנדר שזה לא נתכוון לבנות שזה לעשות: [ד]**ר' עקיבא היא ופליגי רבנן עליה.** דתמיה: **אי לרבה רישא לזה ולזה ור' עקיבא.** כלומר במשנה. וסיפא דאמר כולכם וד"ה כלומר במעמיד: **לרבא רישא לזה ולזה ודברי הכל.** כלומר במשנה. וסיפא כולכם ורבנן כלומר במעמיד: **ולענין הלבה** קי"ל כר' עקיבא אליבא דב"ה דנדר שהותר מקצתו הותר כולו. ובפלוגתא דרבה ורבא כיון [ה]דאיכא למימר דהלכתא כרבה משום דהוה רגיא דרבא ואיכא למימר דהילכתא כרבא משום דבתראה הוא נקטינן כרבה לחומרא דבמעמיד כולהון אסורין ואביו מותר ובמשנה בין מפרט לכלל ובין מכלל לפרט כולן מותרין וכן פסק הרמב"ן ז"ל. מיהו איכא מ"ד דכי אמר דבמעמיד כולן אסורים דוקא דומיא דמתני' אלא היה יודע שאביו ביניהם הלכך כיון שהוא מעמיד אין כאן נדר שהותר מקצתו לפי שאביו לא היה לעולם בכלל הנדר אבל בשכולן בכלל ונשאל על אחד מהן וכמתניתין דפותחין כיון שהותר אחד מהן על ידי שאלה הותרו כולן. ואין כן דעת הרמב"ן ז"ל בהלכותיו

אלא סיפא דאמר לזה ולזה ר"ע היא אמאי פליגי רבנן עליה והאמרת דברי הכל מותר אמר ליה רבא ולרבה לר' עקיבא מי ניחא סיפא במאי מוקים לה דאמר לכולכם הי דין הוא ראשון והי דין הוא אחרון אלא רישא דאמר לכולכם וסיפא [א]**כגון שתלאן זה בזה ואמר פלוני כפלוני ופלוני כפלוני דיקא נמי** [ב]**דתניא** [ג]**הותר האמצעי הימנו ולמטה מותרין** [ד] **ולמעלה אסורין איתיביה רב אדא בר אהבה לרבא** [ה]**קונם בצל שאני טועם שהבצל רע ללב אמרו לו והלא הכופרי יפה ללב הותר בכופרי ולא בכופרי בלבד הותר אלא בכל הבצלים מעשה היה והתירו רבי מאיר בכל הבצלים מאי לאו דאמר אילו הייתי יודע שהכופרי יפה ללב הייתי אומר כל הבצלים אסורין וכופרי מותר** [ו]**לא באומר אילו הייתי יודע שהכופרי יפה ללב הייתי אומר בצל פלוני ופלוני אסורין וכופרי מותר ורבי מאיר אליבא דרבי עקיבא ואליבא דרבנן איתיביה רבינא לרבא** [ז]**רבי נתן אומר יש נדר שמקצתו מותר ומקצתו אסור ביצד נדר מן הכלכלה**

והיו

לפי שהן תלויין בו והוא אין תלוי בהן: **והלא הכופרי.** בגל של אותו מקום: **הותר בכופרי.** אלא נדר אלא מאותו שהוא רע ללב ולא בכופרי: **והתירו רבי מאיר.** דקסבר נדר שהותר מקצתו הותר כולו: **מאי לאו דאמר אילו הייתי יודע שהכופרי יפה ללב אומר כל הבצלים אסורין וכופרי מותר.** דהייטו דומיא דכולכם אסורין מון מאכל ואפ"ה התירו ר"מ בכל הבצלים וקשיא בין לרבא דאילו לרבה בכולכם לא פליגי דאסור והכא קא שרי ר"מ היכא דאמר בכולכם ולרבא קשיא דאמר בכולכם פליגי (ז) דב"ש דאמרי סברי לה כר"מ: תריץ לה **באומר אילו הייתי יודע שהכופרי יפה ללב הייתי אומר בכל פלוני ופלוני אסור וכופרי מותר.** דהייטו פלוני ופלוני ולהכי קא שרי ר"מ והייטו דרבא דאמר פלוני ופלוני דברי הכל מותר (ח) דר' מאיר אליבא דרבי עקיבא ואליבא דרבנן קא שרי כלומר אליבא דד"ה דהא ד"ה מותר. ותרוייהו ו' גרי"ם המור"ה: בנות

דאמר רבי מאיר תפוס לשון רחשון ה"מ כשסותר זה את זה כעולה ושלמים אבל בשאינו סותר בחומר חוץ מן אבא ס"ל דבגמר דבריו אדם נתפס אלא דלפוס טעמיה דמקשה דמוקי רבי מאיר כב"ש מתרץ לה דלאו במעמיד היא אלא במשנה לרבה רבי מאיר אליבא דרבי עקיבא דהא רבה לא ס"ל דב"ש כר"מ הלכך מצינן לאוקמי לרבי מאיר אליבא דרבי עקיבא ולרבא דאמר דבמהפך דבריו בדברי הכל מותר קאי רבי מאיר כדברי הכל: **יש נדר שמקצתו מותר ומקצתו אסור.** נראה לי דבמקצתו מותר בלא שאלה קאמר כיון שיש טעות בעיקר הנדר שזה לא נתכוון לבנות שזה לעשות: [ט]**ר' עקיבא היא ופליגי רבנן עליה.** דתמיה: **אי לרבה רישא לזה ולזה ור' עקיבא.** כלומר במשנה. וסיפא דאמר כולכם וד"ה כלומר במעמיד: **לרבא רישא לזה ולזה ודברי הכל.** כלומר במשנה. וסיפא כולכם ורבנן כלומר במעמיד: **ולענין הלבה** קי"ל כר' עקיבא אליבא דב"ה דנדר שהותר מקצתו הותר כולו. ובפלוגתא דרבה ורבא כיון [י]דאיכא למימר דהלכתא כרבה משום דהוה רגיא דרבא ואיכא למימר דהילכתא כרבא משום דבתראה הוא נקטינן כרבה לחומרא דבמעמיד כולהון אסורין ואביו מותר ובמשנה בין מפרט לכלל ובין מכלל לפרט כולן מותרין וכן פסק הרמב"ן ז"ל. מיהו איכא מ"ד דכי אמר דבמעמיד כולן אסורים דוקא דומיא דמתני' אלא היה יודע שאביו ביניהם הלכך כיון שהוא מעמיד אין כאן נדר שהותר מקצתו לפי שאביו לא היה לעולם בכלל הנדר אבל בשכולן בכלל ונשאל על אחד מהן וכמתניתין דפותחין כיון שהותר אחד מהן על ידי שאלה הותרו כולן. ואין כן דעת הרמב"ן ז"ל בהלכותיו

נדר בלאפי נפשיה הוא וכה"ג אמר בגויר אמר הריני גויר ואמר תנירו הריני כמותו כו' אותר הראשון ותירו כולם הותר האחרון הוא מותר וכולם אסורים ודיקא נמי דקתני עלה בברייתא הותר האמצעי כו': **כופרי יפה ללב.** כגל הגדול שנתבשל כל גרגר כמו וכרבעה כלב סיפרי (ובמות דף נט:): **הייתי אומר כל הבצלים אסורים וכופרי מותר.** דאמר כל הבצלים עליו ולבסוף אמר כולכם ונקא נמי לרבא דאליבא אמר כי אמר כולכם בסוף אמרי בית שמאי דבדברי מאיר והכא קא שרי אמר: **הייתי אומר בצל פלוני ופלוני אסור וכופרי מותר.** לרבה הרי הלכתא דבריו ור"מ כר"ש דבריה ליה ולרבא לדברי הכל שרי וגרס ר"מ אליבא דרבי עקיבא ואליבא דרבנן והייטו אליבא דרבנן:

אלא סיפא. דרישא דאמר לזה ולזה הותרו הראשון הותרו כולן כדקתני לה ורבי עקיבא היא ולא רבנן כדקתני כילד ת"ר עקיבא וכו' ומשמע דפליגי רבנן עליה: **והא אמרת.** היכא דאמר הייתי אומר פלוני ופלוני אסורין (כ) כולן מותרין. והשתא לא דייק סיפא אלא סיפא דרישא והשתא לא מצי רבא לאוקמא לדברי הכל לדבריהם אלא מדקתני בברייתא דאמר לזה ולזה הותרו כולן אסורין לכולכם הי דין הוא ראשון והי דין הוא אחרון. הא לכולכם קתני סתם ומאי ראשון ומאי אחרון איכא דקתני האחרון מותר וכולן אסורין: **אלא אמר רבא.** אמת מתרגינא להדדי אלא קשיא כלל (ג) דסיפא דקתני ראשון ואחרון לא משמע כדקתני שאינו נהנה לזה ולזה: **אלא כגון שתלאן זה בזה.** דמעיקרא אמר קונם שאינו נהנה לזה והדר אמר פלוני יהא אסור כפלוני שהדרתי ופלוני השלישי יהא אסור כשני לפיכך קתני הותר הראשון הותרו כולן שכולן תלויין בו הותר האחרון האחרון מותר וכולן אסורין שהרי הראשון והאמצעי לא נתלו באחרון לפיכך לא הותרו השנים בהתירו של אחרון: **דיקא נמי.** דהכי הוא דקתני הייתי בריתא: **הותר האמצעי הימנו ולמטה מותר.** והייטו הוא והאחרון שתלוי בו מותרים: **ממנו ולמעלה.** הייטו הראשון אסור לשון אחרים: **בבא** בוקי לה **דאמר אילו הייתי.** אי נשעת הנדר לו בשעת חזרה: **אי** הבי הי דין הוא ראשון והי דין הוא אחרון. בתמיה כיון דאמר כולכם לו זה נקרא ראשון ולו זה נקרא אחרון בלשון אחר נרם הוא דין הוא ראשון והוא דין הוא אחרון בלשון קושיא שזו ראשון והזו אחרון ואין אלוק ביניהם ואמאי קתני דאם הותר ראשון הותרו כולם ובאחרון קתני הוא מותר וכולן אסורים ובראשונה דיקא דאחרונה דיקא דשביר אשכחן בראשון ואחרון אם אמר הייתי אומר אבא מותר וכולם אסורים הרי אביו ראשון ואם אמר כולכם אסורים מון מאכל הרי אביו אחרון אבל עשה הלוק לא ידענא: **ורבא** בגון שתלאן זה בזה. ולא אייתי כלל בפלוגתא דב"ש ור"מ אלא מלתא אחריתי היא ובגון שאסרן על פלוני ואמר"כ אמר פלוני כפלוני ופלוני כפלוני הותר הראשון בגון שנתלה אביו לא שהותר ע"י פתח מרגיה הותרו כולם שכולם נתלו בו הותר האחרון הוא מותר וכולם אסורים ולא צריך הכא לומר הותר מקצתו הותר כולו לכל חד וחד

אלא סיפא דאמר לזה ולזה הותרו הראשון הותרו כולם הותר האחרון הוא מותר וכולם אסורים ודיקא נמי דקתני עלה בברייתא הותר האמצעי כו': הייתי אומר כל הבצלים אסורים וכופרי מותר. דאמר כל הבצלים עליו ולבסוף אמר כולכם ונקא נמי לרבא דאליבא אמר כי אמר כולכם בסוף אמרי בית שמאי דבדברי מאיר והכא קא שרי אמר: **הייתי אומר בצל פלוני ופלוני אסור וכופרי מותר.** לרבה הרי הלכתא דבריו ור"מ כר"ש דבריה ליה ולרבא לדברי הכל שרי וגרס ר"מ אליבא דרבי עקיבא ואליבא דרבנן והייטו אליבא דרבנן:

עין משפט נר מצוה

ל א טוש"ע י"ד סימן רכט סעיף ג:

לא ב מי' פ"ח מהל' נדרים הל' ז סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רלב סעיף ט:

הגהות הב"ח

(א) גמ' מותרין הימנו ולמעלה אסורין: (ב) רש"י ד"ה והא אמרת וכו' פלוני ופלוני אסורין ואבא מותר כולן מותרין והשתא לא מצי רבא לאוקמא כדברי הכל והשתא לא דייק מסיפא דסיפא אלא מסיפא דרישא דנכולן אסורין ליכא: (ג) ד"ה אלא וכו' אלא קשיא כלל דדרישא דקתני: (ד) ד"ה מאי לאו וכו' ובית שמאי: (ה) ד"ה תרין וכו' מותר ורי' מאיר:

תוספות

ולרבה מי ניחא סיפא כמאי מוקים לה הרי"ן **הוא ראשון הדין הוא אחרון.** כלומר מ"ש לחשון ומ"ש אחרון בתרוייהו הוה ליה למימר הותרו כולן: **אלא דרישא דאמר בולכם.** וכהא פליגי רבנן ור"ש דסיפא לאו מפלוגתא דרבנן ור"ש אלא אפי' רבנן נמי מודו וכגון שתלאן זה כזה: **איתיביה רב אדא בר אהבה לרבא.** בכולהו פירכי גרסינן לרבא מיהו אלי פירכא אינה לרבא וכ"ש לרבה כמו שאפרש בע"ה: **קונם בצל שאני טועם.** משנה היא בפרק ר' אליעזר: **כופרי יפה ללב.** על שם מקומו וכן כלב סופרי ובערוך פי' שהוא לשון כפר שהוא של כפרים: **מאי לאו דאמר אילו הייתי וכו' כל הבצלים** וכו' והתיר ר"מ. וקאמר לדידך דקאמרת לעיל דב"ש אמרי תפוס תפוס לשון רחשון וב"ש כרבי מאיר והכא כתב בריתא מתיר רבי מאיר אע"ג דסבר תפוס לשון רחשון [ולרבה אמת קשה עפי' לדידיה אמר לעיל בכולכם אסור לב"ש והא דפריך לרבא עפי' הייטו תפוס שהיה תלמידו. ומשני לא נאומר אילו הייתי יודע הייתי אומר פלוני ופלוני ור' מאיר אליבא דרבי עקיבא ואליבא דרבנן כלומר אליבא דב"ש הוא והייטו בבא דאמר לעיל דהכל תופס בתוחר לזה ולזה ואליבא דרבה נמי לאו פירכא היא די"ל דאליבא דרבי עקיבא אמר דוקא ולא אליבא דרבנן דהא פליגי רבנן בזה וזה:

גליון הש"ס

בתר"ן ד"ה לרבא ר"שא ובו' ראבא לשמר וכו'. עיין מרי"ן רים סוכה דף נלא ע"ש:

פירוש הרא"ש

אלא ס"פא. דאמר בשעת חזרה לזה ולזה אף רבנן פליגי עליה וליכא לתרוצה לרבא דלישנא דתמני' קאי בשעת הנדר ובשעת חזרה אמר כולכם ואמאי דכיון שהיו שרינו וכן כלל בתחלה אע"ג דבשעת חזרה אמר כולכם הותרו כולם דכיון דלרבא אלו כל הותר נאותו לי שאמר בשעת חזרה מעמתא ר"ע נקט אותו לי שהיתר הנדר אלו כו דבשלמא לרבה דהתיתר אלו בין בלי לחשון בין בלי אחרון זה הלוף דבריו אין להקפיד אם שנה במשנה לי שעת הנדר לו לשון האחרים: **בבא** בוקי לה **דאמר אילו הייתי.** אי בשעת נדר לו בשעת חזרה: **אי** הבי הי דין הוא ראשון והי דין הוא אחרון. בתמיה כיון דאמר כולכם לו זה נקרא ראשון ולו זה נקרא אחרון בלשון אחר נרם הוא דין הוא ראשון והוא דין הוא אחרון בלשון קושיא שזו ראשון והזו אחרון ואין אלוק ביניהם ואמאי קתני דאם הותר ראשון הותרו כולם ובאחרון קתני הוא מותר וכולן אסורים ובראשונה דיקא דאחרונה דיקא דשביר אשכחן בראשון ואחרון אם אמר הייתי אומר אבא מותר וכולם אסורים הרי אביו ראשון ואם אמר כולכם אסורים מון מאכל הרי אביו אחרון אבל עשה הלוק לא ידענא: **ורבא** בגון שתלאן זה בזה. ולא אייתי כלל בפלוגתא דב"ש ור"מ אלא מלתא אחריתי היא ובגון שאסרן על פלוני ואמר"כ אמר פלוני כפלוני ופלוני כפלוני הותר הראשון בגון שנתלה אביו לא שהותר ע"י פתח מרגיה הותרו כולם שכולם נתלו בו הותר האחרון הוא מותר וכולם אסורים ולא צריך הכא לומר הותר מקצתו הותר כולו לכל חד וחד

מסורת הש"ס

(א) (לפלוגתא ב"ל דתנן בפרי' הרא"ש דהכא כתב בפר"ה ופיפא וכו' ודיקא נמי דקתני עלה בברייתא' הותר האמצעי וכ"כ הרא"ש בפסקיו לקמן פרק בו פר' ה מוכח דלא היה כך גרסת רבא ז' במשנה דלקמן סו.). (ב) (לקמן סו.). (ג) [שם]. (ד) (תוספתא פ"ה). (ה) ב"ל ליה. (ו) מבלן שיך לדף שמ"ז.

(ז) (לפלוגתא ב"ל דתנן בפרי' הרא"ש דהכא כתב בפר"ה ופיפא וכו' ודיקא נמי דקתני עלה בברייתא' הותר האמצעי וכ"כ הרא"ש בפסקיו לקמן פרק בו פר' ה מוכח דלא היה כך גרסת רבא ז' במשנה דלקמן סו.). (ח) ב"ל ליה. (ו) מבלן שיך לדף שמ"ז.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com